

PERSONĀLIJAS

Sveicam jubilejā

AKADĒMIĶEI IEVAI OSEI – 50

Šogad 8. jūnijā jubileju svin mākslas zinātniece un arheoloģe Ieva Ose. Viņa dzimusi 1961. gadā Rīgā. Jau pusaudzes gados Ieva apguvusi pirmās iemaņas arheoloģijā, 1976.–1979. gadā darbojoties Pionieru pils arheologu pulciņā. Tomēr pēc Rīgas 5. vidusskolas ar vācu valodas novirzienu absolvēšanas 1979. gadā viņa izvēlējusies studēt Latvijas Valsts mākslas akadēmijas Mākslas vēstures un teorijas nodaļā, kuru beigusi 1984. gadā, iegūstot mākslas zinātnieka kvalifikāciju. 1993. gadā papildinājusies Prāgas Centrāleiropas universitātes Mākslas vēstures nodaļā. Tomēr īsto pielietojumu iegūtajām zināšanām mākslas vēsturē Ieva Ose atradusi tieši arheoloģijā. 1984. gadā sākusī strādāt LZA Vēstures institūta Arheoloģijas nodaļā par laboranti, bet pēc aspirantūras pabeigšanas 1991. gadā viņa tiek pieņemta darbā par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieci. 1992. gadā par promocijas darbu “Kurzemes piļu podiņu krāsnis XV gs. beigās – XVIII gs. sākumā” Ieva Ose iegūst doktores grādu vēsturē, 1993. gadā viņu ievēlē par pētnieci, 1998. gadā – par vadošo pētnieci. Šajā amatā viņa atkāroti ievēlēta 2004. un 2010. gadā.

Ievas Oses zinātniskās intereses saistās ar pētījumiem Rīgas arheoloģijā (1997.–2002. gadā vadījusi izrakumus dažādos objektos Kungu ielā 1, bijušā Rātslaukuma teritorijā, Kaļķu ielā 1a u.c.) un viduslaiku piļu pētniecību, paceļot to jaunā, daudz augstākā pakāpē. Mākslas zinātnieces kvalifikācija ļauj viņai aplūkot tēmas, kuras iepriekš nav skartas. Promocijas darbā gūtās

atziņas tiek apkopotas monogrāfijā “Podiņu krāsnis Kurzemes un Zemgales pilis: 15. gs. beigas – 18. gs. sākums” (1996). Seko vairāki pētījumi par viduslaiku mūra pilīm Latvijā: “Latvijas viduslaiku piļu pētniecība 18.–20. gadsimtā” (2001), “Latvijas 12. gadsimta beigu – 17. gadsimta vācu piļu leksikons” (2004, līdzaut. Andris Caune), “Daugavgrīvas cietokšņa būvvesture” (2007), “Livonijas piļu attēli no marķīza Pauluči albuma” (sagatavojuši izdošanai, tulkojuši un komentējuši, 2008), “Latvijas viduslaiku mūra baznīcas, 12. gs. beigas – 16. gs. sākums: Enciklopēdija” (2010, līdzaut. Andris Caune).

Ieva Ose ir arī 12 rakstu krājumu – “Arheologu pētījumi Latvijā”, “Arheoloģija un etnogrāfija”, “Pētījumi par Kurzemes un Zemgales pilīm”, “Pētījumi par Vidzemes un Zemgales pilīm”, “Castella Maris Baltici 8” sastādītāja. Kopējais viņas publikāciju skaits sasniedz 230 vienības.

Zinātniece daudz strādājusi arhīvos gan Latvijā, gan ārzemēs, sekojusi arī jaunākajām metodiskajām atziņām viduslaiku piļu pētniecībā, viņa ir Vācijas piļu pētnieku Vartburgas biedrības biedre un Centrāleiropas piļu pētnieku apvienības “Castrum Bene” biedre.

Ieva Ose sekmīgi vadījusi vairākus Latvijas Zinātnes padomes pētniecības projektus – “Pētījumi Latvijas viduslaiku arheoloģijā – pilis, pilsētas un kapsētas”, “Pētījumi Latvijas viduslaiku un jauno laiku arheoloģijā”, “Latvijas viduslaiku un jauno laiku arheoloģijas aktuālas problēmas”, kā arī Valsts pētījumu programmas Letonika projektu “Letonikas avotu izpēte un datorizācija”. Šobrīd viņa vada Valsts programmas “Nacionālā identitāte” apakšprojektu “Latvijas iedzīvotāju etniskās un nacionālās identitātes un valstiskuma apziņas veidošanās līdz 19. gs.”.

1995. gadā viņa ievēlta par Latvijas vēstures institūta Arheoloģijas nodaļas vadītāju un šos pienākumus pildīja līdz 2007. gadam. No 2002. līdz 2006. gadam Ieva Ose bija institūta Zinātniskās domes priekšsēdētāja, 2003.–2006. gadā Latvijas Zinātnes padomes eksperte arheoloģijā, bet kopš 2010. gada ir Latvijas Zinātnes padomes Ekspertu komisijas locekle. Ieva Ose ir arī vairāku vietējo un starptautisko konferenču organizatore.

Salīdzinoši agri Ievai Osei izdevies sasniegt akadēmiskās virsotnes – 1998. gadā viņa ievēlta par Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekli, 2004. gadā – par īsteno locekli. Zinātnieces darbs arī vairākkārtīgi augstu novērtēts – 2000. gadā viņa saņēmusi Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Atzinības rakstu, 2001. gadā Eiropas Zinātnes un mākslu akadēmijas Fēliksa balvu, 2004. gadā Spīdolas balvu, 2005. gadā VKPAI Kultūras mantojuma balvu, 2007. gadā Rīgas balvu.

Lai gan sasniegta tikai pirmā nozīmīgā dzīves jubileja, paveikto darbu saraksts ir neparasti garš. Ievas Oses sasniegumu pamatā ir mērķtiecība, augstas darbaspējas, metodisks darbs. Gribētos atzīmēt, ka Ieva Ose ir arheoloģe, turklāt tieši Rīgas un viduslaiku piļu pētniece otrajā paaudzē. Viņa turpina sava tēva Andra Caunes iesākto. Latvijai, ņemot vērā tās dramatisko vēsturi, ļoti pietrūkst šādu zinātnieku dinastiju. Zinātniece ir sasniegusi spēka gadus, kad uzkrāta bagāta pieredze. Varam droši prognozēt, ka nākamie gadi būs ne mazāk ražīgi. To arī kolēģei novēlam jubilejas reizē!

Guntis Zemītis